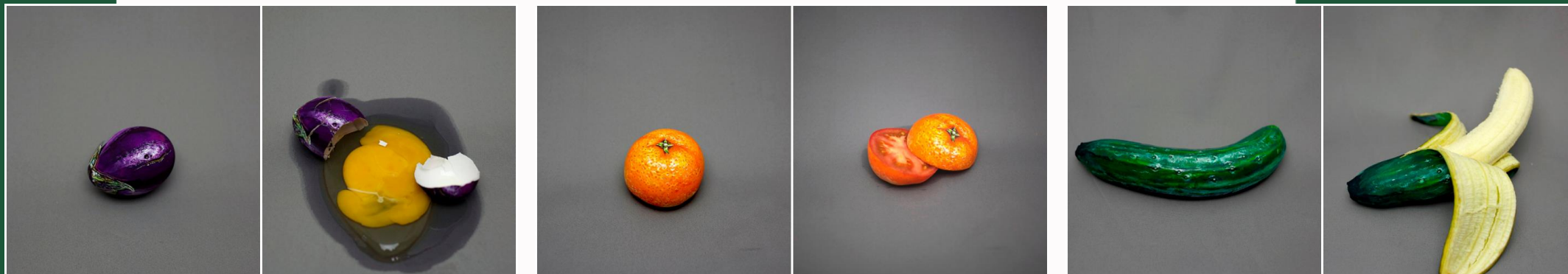

Élelmiszer-imitátumok fogyasztói szemmel: innováció vagy megtévesztés?

Dr. Kasza Gyula – Dr. Izsó Tekla

*Állatorvostudományi Egyetem,
Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal*

Minek nevezzetek?

Imitátum: megjelenésükben, jellegükben és funkcióikban helyettesítenek egy „hagyományos” terméket úgy, hogy egy/több lényeges összetevőt megváltoztatnak (MÉ 2-109)

Kategória elnevezése:

- Magyar Élelmiszerkönyv (2-109 irányelv): imitátumok vagy helyettesített termékek
- Nébih Kerekasztal (2022 márciusa):
 - Legyen inkább „alternatíva” vagy „helyettesítő”
 - Imitátum szó pejoratív értelmű, megbélyegzi a kategóriát
 - Az alternatíva vagy helyettesítő kifejezések jobban utalnak az innovációra is
- Sajnos továbbra sem különülnek el a kizárólag növényi alapanyagokból készült termékek a kategórián belül

Olcsóbb? Más minőség? Egészséges alternatíva? ...megtévesztés?

- Az összetevők kiváltásánál nincs kikötés sem mennyiségre, sem minőségre
 - Egy cseréje: pl. pálmazsír, MSM
 - Több/összes cseréje: pl. növényi alapú
- Helyettesítés okai lehetnek:
 - technológiai szempont (pl. cukrászhab)
 - gazdasági szempont (pl. frissföl)
 - egészségügyi probléma (pl. növényi italok)
 - különleges étrend (pl. vegán)
- Legtöbb imitátum a húskészítmények és tejtermékek kategóriájában

**Megtévesztők-e a fogyasztók
számára az élelmiszer-
imitátumok?**

3 kutatás tanulságai

01

Reprezentatív felmérés a tejtermék-imitátumokról
2017

02

„Exit poll” interjú tejföl-analógokat vásárlókkal
2019

03

Felmérés a tej- és húskészítmény-imitátumokról
2021

Reprezentatív felmérés a tejtermék- imitátumokról

2017

Módszertan:

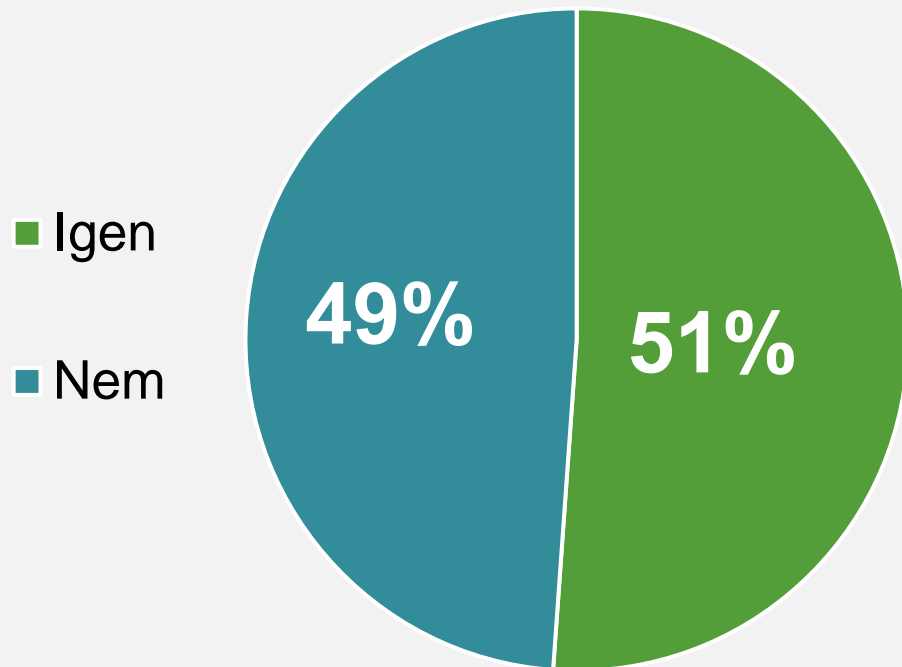
- 1000 fő személyes megkérdezése
önkitöltős kérdőívvel
- Nemek, kor és lakóhely (NUTS-2)
tekintetében reprezentatív (kvótakövetés)

Megkérdezés témája:

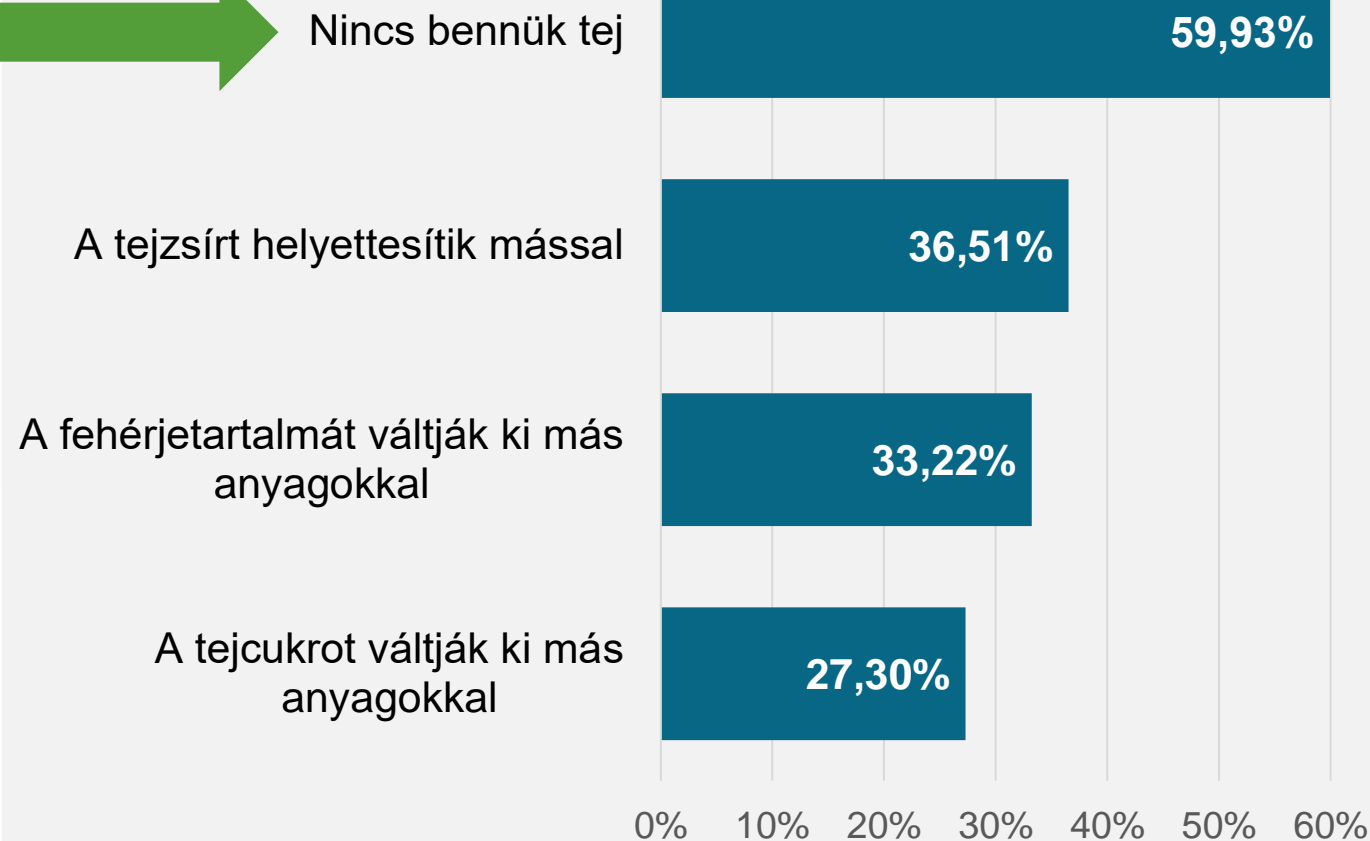
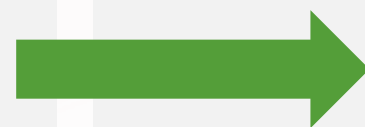
Tejtermék-imitátumokkal kapcsolatos tudás,
vásárlási szokások, attitűdök, vélemény,
ételkészítési szokások, termékválasztás

Legfontosabb eredmények (2017)

Hallott-e már a tejtermék-imitátumokról/analógokról/helyettesített tejtermékekről?

Miben mások ezek a termékek, mint a hagyományos tejtermékek?

Az összes válaszadó 59,69%-a:

Előfordult már, hogy tejföl-analógot vásároltam.

Véletlenül vásároltam.

69,76%

Szándékosan vásároltam.

30,24%

*...a hasonló csomagolása
miatt.*

34,50%

*...a kihelyezése
miatt.*

27,89%

...az ára miatt.
7,37%

PLS-SEM:

- Ár-érték jó
- Főzéshez jó
- Kevésbé egészség-tudatos

„Exit poll” interjú tejföl-analógokat vásárlókkal

2019

Módszertan:

- Tejfölök és tejföl-analógok vásárlási folyamatának megfigyelése, majd strukturált interjú a vásárlóval
- 4 üzletlánc 11 egységében, 60 fő bevonásával

Kérdések az interjú során:

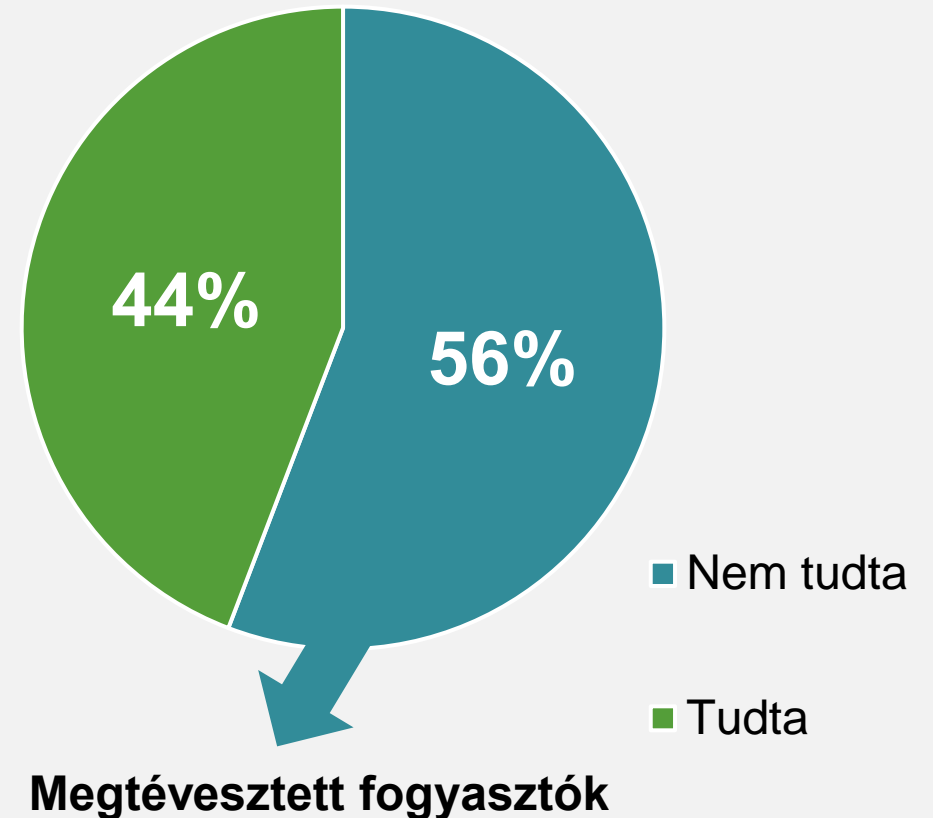
Termékválasztás okai, tudatosság, tejtermék-imitátumokkal és azok csomagolásával, kihelyezésével kapcsolatos vélemény

Legfontosabb eredmények (2019)

- A tejföl-analógot vásárló interjúalanyok (n=43) több mint fele a megkérdezés során szembesült azzal, hogy nem hagyományos tejfölt tett a kosarába
- Többség meglepődött, volt aki érdeklődő volt, és volt, aki inkább visszatette a polcra a terméket
- Főleg a kedvező ár miatt választják
- **„olcsó tejföl”**

Tudja-e, hogy tejföl-imitátumot választott?

Felmérés a tej- és húskészítmény-imitátumokról

2021

1. Lépés: online termékkínálat vizsgálata

- 7 élelmiszer-üzletlánc online shopjának, és különleges étrendekkel (pl. bio, vegán) foglalkozó webshop áttekintése
- Tejtermék- és húskészítmény-imitátumok kigyűjtése katalógusba
- Termékelnevezés, kép, összetétel rögzítése
- Feltételezhetően megtévesztő termékek kiválasztása

2. Lépés: fogyasztói megkérdezés

- Személyes megkérdezés, papíralapú kérdőívvel
- Konceptió: termékcsoportonként 8 kép, közöttük hagyományos termékek, imitátumok és 1 kakukktójas – ezek közül kellett megjelölni a hagyományos változatokat
- 501 fő: nemek, kor, lakóhely (NUTS-1) tekintetében reprezentatív minta
- Időszak: 2021. szeptember - október

Tej és imitátumai: helyes válaszok a fogyasztók körében (2021)

Hagyományos

62,96%

Hagyományos

79,63%

Imitátum

86,81%

Imitátum

87,27%

Imitátum

89,35%

Imitátum

87,96%

Hagyományos

96,30%

Kakukktojás

98,15%

Tejpor és imitátumai: helyes válaszok a fogyasztók körében (2021)

Imitátum

37,78%

Hagyományos

61,76%

Imitátum

69,12%

Hagyományos

69,12%

Imitátum

78,68%

Imitátum

84,56%

Imitátum

85,29%

Kakukktojás

97,78%

Tejfől és imitátumai: helyes válaszok a fogyasztók körében (2021)

Hagyományos

78,12%

Imitátum

79,43%

Imitátum

79,65%

Kakukktojás

86,62%

Imitátum

89,50%

Imitátum

95,19%

Hagyományos

92,56%

Imitátum

95,62%

Joghurt és imitátumai: helyes válaszok a fogyasztók körében (2021)

Hagyományos

71,50%

Imitátum

74,88%

Hagyományos

82,85%

Imitátum

87,68%

Kakukktojás

87,92%

Imitátum

89,61%

Imitátum

91,79%

Hagyományos

92,27%

Tejszínhab és imitátumai: helyes válaszok a fogyasztók körében (2021)

Imitátum

47,55%

Imitátum

55,09%

Hagyományos

57,36%

Imitátum

64,53%

Hagyományos

70,94%

Imitátum

82,95%

Imitátum

83,40%

Kakukktojás

95,85%

Vaj és imitátumai: helyes válaszok a fogyasztók körében (2021)

Hagyományos

51,29%

Imitátum

70,49%

Imitátum

76,58%

Imitátum

78,45%

Hagyományos

79,86%

Imitátum

83,84%

Kakukktojás

88,76%

Imitátum

91,10%

Sajt és imitátumai: helyes válaszok a fogyasztók körében (2021)

Imitátum

44,92%

Hagyományos

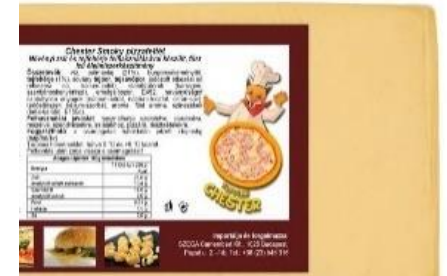
52,12%

Imitátum

74,15%

Imitátum

83,69%

Hagyományos

87,08%

Hagyományos

88,56%

Imitátum

88,77%

Kakukktojás

92,37%

Virslis és imitátumai: helyes válaszok a fogyasztók körében (2021)

Imitátum

30,29%

Imitátum

39,66%

Imitátum

68,51%

Hagyományos

79,33%

Imitátum

80,00%

Hagyományos

86,54%

Imitátum

90,38%

Kakukktojás

96,63%

Húspogácsa és imitátumai: helyes válaszok a fogyasztók körében (2021)

Imitátum

47,74%

Imitátum

47,74%

Imitátum

59,30%

Hagyományos

74,37%

Imitátum

74,87%

Imitátum

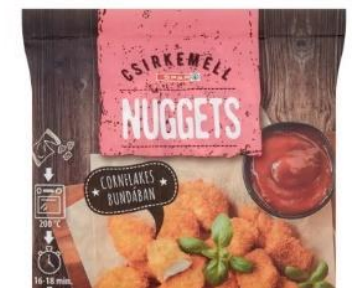
81,91%

Hagyományos

82,41%

Kakukktojás

86,43%

Kolbász és imitátumai: helyes válaszok a fogyasztók körében (2021)

Hagyományos

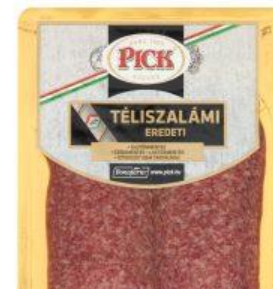
52,31%

Imitátum

72,22%

Kakukktojás

78,94%

Hagyományos

79,40%

Imitátum

84,95%

Hagyományos

91,44%

Imitátum

92,36%

Imitátum

92,59%

Helytelen és helyes

gyakorlatok

-

csomagolás

Tejföl-imitátum

Tejföl-imitátum

„Az élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatás nem lehet megtévesztő, különösen: ... oly módon, hogy a termék megjelenése, a leírás vagy a képi ábrázolások a fogyasztó számára egy bizonyos élelmiszer vagy összetevő jelenlétét sugallják, noha valójában az élelmiszer egyik természetes alkotóelemét vagy szokásosan felhasznált összetevőjét más alkotóelemmel, illetve összetevővel helyettesítették.” (1169/2011/EU)

Tejpor-imitátum

A „kókusztej” kifejezés használata megengedett (kivétel, 2010/791/EU), a „kókusz tejpor” kifejezés nem megfelelő.

Helytelen és helyes

gyakorlatok

-

kihelyezés

Tejföl-imitátum a tejfölök között

Tejföl-imitátum jelölése a polcon

Képek forrása: Internet

Következtetések

- A **tejszínhab-, tejpor-, húspogácsa- és virsli-imitátumok tévesztették** meg legnagyobb arányban a válaszadókat (azok is nehezen azonosítják, akik rendszeres vásárlói a kategóriának)
- Befolyásoló tényező lehet a **különleges étrend**
- A növényi eredetű (**vegán**) **termékeket** jobban **meg tudták különböztetni** a hagyományos termékektől
- Az „**átmeneti**” imitátumok sokszor **megtévesztik** a vásárlót
- **Csomagolás és kihelyezés** együtt meghatározó
- **Fogyasztói szemléletformálás** sem maradhat el a **vállalati gyakorlatok** javítása mellett

**Köszönöm
szépen a
figyelmet!**